

INSERTIUNI:

se plătesc cu prețuri foarte reduse.

Manuscrisurile sunt a se adresa redacției și acelea nu se înapoiază.

Epistole nefrancate nu se primesc.

ACTIVITATEA

ABONAMENT:

Pe an 6 cor. pe 1/2 an 3 cor.

Pentru plugari—țărani pe an 4 coroane.

Pentru România și străinătate: Pe an 16 franci.

Un număr costă 12 bani.

EDITOR, PROPRIETAR ȘI ȘEF-REDACTOR:

DR. AUREL MUNTEAN

Apare în fiecare Joi.

REDACTOR RESPONSABIL:

LAURIAN BERCIAN

Administrația în comune și comitate.

Unul din cele nouă puncte ale programului național pretinde dezvoltarea unei activități intensive pe terenul vieții comunale și municipale din partea celor chemați. Pentru astfel de lupte dator este a se întrepune fieștecare membru, cu drept de reprezentare, atât în comună cât și în municipiu. Și oare cum se împlinește acest obligământ?

Suntem siliți a constata în fața adversarilor noștri, că și pe acest teren urmăm o politică cât se poate de pasivă.

Ba unii politicieni de ocaziune, cu însușiri histerice, cărora le merge mai bine din punctul lor de vedere privat, sunt de părere, că și aici ar trebui urmată politica pasivă. Această enunțare s'a făcut, nu chiar de mult, din partea unui bărbat valoros, care solicitat fiind, a denegat concursul seu de a se înșira în rindul combatanților municipali. Atari puteri imobile sunt pentru viața noastră publică niște nule. Atari politicieni de prilej se subtrag dela ori-ce lupte de bine obștesc, în urma cărei proceduri sunt apoi înălțați chiar din partea administratorilor păcătoși și toate acestea pe contul bietului popor.

Lăsăm să urmeze un cas concret și încă proaspăt:

Petru Pop, Iosif Chinci și alți doi ortaci din Spini, pretura Orăștiei, făcând arătare, încă prin Martie, la vice-comitele pentru mai multe abuzuri, comise de primarul Petru Ghinea de acolo cu expresă rugare, că cu cercetarea se se însărcineze un exmis din gremiu, de-

oare-ce în pretor și primpretor nu au încredere.

Cu toate aceste primpretorul Orăștiei, cu datul de 29 Martie a. c. scrie cu mâna proprie cității la cei patru pîritori, în cari cității ziua însă nici nu o pomenește, cu alăta mai puțin o scrie, după-cum dovedește un exemplar depus la redacție. Temerea avută așadară se constată deloc la primul pas al șiretului funcționar administrativ, Fodor Gyula.

Prin comună se vorbea, că vine fõszolgăbirëul Vineri, în 9 Aprilie, în faptă sosește în 10. Și ce a isprăvit?

A făcut cercetare de o zi, cu asistența fostului notar și a actualului notar cercual, fără de a chema și martorii (cam 20—30) indicați de pîritori la cele 27 puncte resp. gravamine.

Destul, că primarul cătră finea straznicei (?) cercetări (!) cine știe la a cui îndemnare, după-ce în fața autoritativei persoane a primpretorului a înjurat de D-zeu pe unul din pîritori, fără a fi fost îndrumat la ordine, cel puțin, jupânul birëu.

În firul cercetării a recunoscut însuși primarul, că mai multe soiuri de bani comunali nu s'au administrat la cassă, eară unele le-a negat rotund, până una alta.

Pîritorii cei doi, cari erau de față, poate că momiți de cineva, își și retraseră pîra, în nădejde, că dispoziția făcută de primpretorul, prin care pe Luni, în 14 Aprilie, se va alege alt primar, era adevărată. Însă deși Lunea promisă sosise, nici primpretore, nici alegere și nici nimic. Acum pîritorii se vëzură trași pe sfoară și cu ei împreună și alți oameni, cari se interesează de averea comunei.

Se mai vorbește în comună și de nescai pești proaspeți, prinși din Murăș Sămbătă noaptea spre Duminecă și consumați în tignă.

Bieții Spineni, cei cu pîra, cerură dela vice-comite exmiterea unui comisar din gremiu, pentru-că înainte ani se luură 800 cor. împrumut și aceia s'au împărțit pentru o cale la Cluj la mai mulți matadori de ai administrației comunale și cercuale în o afacere de bun obștesc, care până azi a rămas fără rezultat; banii însă sunt păpați și datoria se plătește acum cu arunc greu de pe spinarea lor. O a doua încercătură à la Pricaz, numai în stil mai mic. Adecă care după-cum îi slugăresc puterile.

Triste stări administrative și ne mirăm, cum dl vice-comite, care promite toate, nu se îngrijește de o administrație corectă, cu deosebire în ce privește manipularea cu banii contribuenților?!

După Pricaz, Spini, după Spini, Mărtinești și câte alte comune nu sufer de această manie?! Ca mâne vom înregistra alte comune, unde de ani de zile se tot fac cercetări și nici până azi nu s'a ajuns la capăt.

Sub astfel de împrejurări triste, dar adevărate, nu se mire dl vicișpan, că oamenii nęcăjiți și despoiați de drepturi și de parale, icî-colea, îi deneagă și D-Sale încrederea, ca primului funcționar comitatens, alergând la ministru.

Și fiind-că administrația în pretura Orăștiei este aproape de cea a comitatului Torontal, suntem siliți a exclama: »Kaffka! Kaffka!! Vie împărăția ta și la noi, ca și în Torontal!!!

„Cartea de Aur“.

PREFAȚĂ

Cel-ce se gândește la viitorul neamului nostru (și care bun Român nu se gândește?), trebuie să se gândească întâiu la trecutul nostru. Pentru-că trecutul, prezentul și viitorul erau în legătură strinsă. Trecutul ne-a dat prezentul și din prezent se naște viitorul. E foarte natural deci, că numai cunoscând bine trecutul putem să ne croim un viitor, care să fie mai bun decăt prezentul.

Deosebi în politică, cunoașterea trecutului e o necesitate imperioasă. Pentru-că timpul trece, oamenii se schimbă, dar' întâmplările se pot repeți. Evenimente cari au trecut odată peste poporul nostru pot să se deslănțuească de nou deasupra capului seu, și situațiuni în cari s'a mai aflat, pot să se ivească de nenumărate-ori încă și să-i reclame totdeauna grele jertfe și mari opintiri pentru a eși din ele întreg și cu onoare. Și în astfel de momente e nu numai bine, ci chiar datorință să-și arunce conducătorii ochii înapoi, pentru a vedea, că înaintașii în asemenea situațiuni ce au făcut, cum s'au apêrat — fiindcă numai așa pot afla și ei calea cea adevărată pentru a scoate din ispită și din primejdie poporul încredințat conducerii lor.

Cred că nu greșesc când afirm, că prea puțini dintre noi, ales din generațiunea mai tină, cunosc trecutul nostru așa cum ar trebui să-l cunoască. Și nu-l cunosc, pentru-că ne lipsește o istorie completă și amănunțită a luptelor noastre politice-naționale din trecut.

FOIȘOARA

Scut și armă.

Domnul sfânt să ne iubească,
Și-al seu Duh ocrotitor
Plin de pace să plutească
Peste Țara-Românească
Și-al Românilor popor!

Noi prin vremi ce ne încearcă
Altă armă n'am avut
Numai dragostea de țară
Ce strămoșii ne-o lăsară,
Și pe sfântul Domn de scut.

Dar' ne-a fost destul atâta!
Fruntea sus, voi frați ai mei!
Astfel cerul hotărât a
Să se 'nalțe amărăta
Țară, prin puterea ei!

Mai fățiș, mai fără veste
Ne-ai lovit, dușmani de voi!
Dar' ce-a fost, a fost poveste!
Dragostea de țară este
Și mai tare-acum în noi.

Și de cine ne-o fi teamă?
Mult a fost, să vă răbdăm,
Nebăgați de voi în seamă —
Astăzi știți voi cum ne cheamă,
Dacă nu, să vă 'nvățăm!

Numai Domnul ne iubească
Și-al seu Duh ocrotitor
Plin de pace să plutească
Peste Țara-Românească
Și-a Românilor popor!
(„Albina“). G. Goșbu.

Un emigrant.

Din România pân'acum n'au plecat țărani de-ai noștri în America; au plecat însă mulți din Ardeal și din Ungaria, dar mai ales din Bucovina. Pricina nu e atâta sărăcia, care te face unc-ori — e adevărat — să iai lumea în cap, căci Românul care a scornit vorba: »nu da Doamne omului cât poate răbda«, răbda cu putere nevoile sărăciei și nu se depărtează de pământul strămoșesc și știe că pânea streinului, ori cât ar fi de bună, tot nu e ca n' țeara ta. Românului îi este frică de drumuri și de apă, și sărăcia nu este în stare să-l urnească din loc, ca să

bată calea mînzului prin lume până la calea întoarsă. Pricina, după-cum se vede, este alta: ademenile străinilor, cari speculează munca brațelor și caută, de când cu desființarea sclăviei negrilor în America, să-și facă trebușoara cu țărani ademeniți de incoace de Ocean. Se înțelege, sărăcia pleacă foarte ușor urechea, și foamea face să te lași ademenit de toți trași-împinsii care-ți făgăduesc marea cu sarea și în urmă, când nu mai au nevoie de tine, te lasă cum e mai rău și unde ți-e mai subțire așa.

Veți fi cetit prin gazete pe icî pe colea, ce scriu amăriții și vrăjiții de ei emigranți în America despre traiul lor. Le plângi de milă, ce spun, și cum s'ar întoarce și nu mai au cum. Dar' fie-care să secere ce-a sămēnat!

Vreau să vă povestesc acum tocmai despre un astfel de îmbrobodit, care a emigrat acum cincizeci de ani în America, nu știu de ce și pentru ce. I-am cunoscut frații și surorile; și mi-a spus că l'a vëzut acum mai de curēnd, un prieten al meu care a fost prin America, unul care bate țările așa numai de florile-mērului, ca iubitor de aventuri cum este. Prietenul meu, om de altfel cu carte și cu dare de mână, a apucat să colinde lumea. A bea s'a întors din America, și iarăși nu l'am vëzut. Am auzit în urmă, că a plecat în Africa în Transvaal, luat de

după gât cu niște oficeri englezi, cari umblau și poate umblă și acum după nebanateci prin țările Europei, ca să-i ducă, cu bună plată, să se lupte contra Burilor. Măcar dac'ar fi întors lucru: să se bată pentru Buri, căci bieții de ei sunt de zece ori mai vrednici.

Eu vă povestesc acum în locul prietenului meu; de aceea când voi zice »eu« în povestire, să știți că nu sunt eu, căci n'am fost prin America și nici n'am de gând să mă duc. Povestește scumpul meu prieten, ear' eu numai reproduc vorbele lui.

Plecasem într'o primăvară. Auzind cei din sat că plec în America, așa numai ca să vëd lumea lui Dumnezeu, Ioan al Anei mi-a dat o scrisoare pentru Pavel al Anei, care-i era frate bun și era dus de mult în America. Știa că e acolo, dintr'o scrisoare a lui Pavel, de acum patruzeci și opt de ani, căci de atunci n'am mai scris acasă. În America! Dar' în ce oraș? Nu se știa. Acum, ce-o da Dumnezeu, America doar n'o fi așa de mare, ca să nu găsec eu pe Pavel al Anei. Dar' dac' a murit? Dar dac' a plecat din America în China, ori în lună, ori pe tărîmul smeilor, ori în țeara lui Por-împêrat, pe unde a umblat numai Alexandru Machedon! Dar' dac' s'a făcut boer mare și și-a schimbat numele?

Ei, într'un noroc. De mă voiu întoarce

Convocare.

Despărțământul Hațeg al »Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român« își va ține adunarea generală ordinară, Marția la 29 Aprilie st. n. a. c. în biserica gr.-cat. din opidul Hațeg, la 3 ore p. m. cu următorul

PROGRAM:

1. Deschiderea adunării prin președinte.
2. Raportul biroului prin secretar.
3. Raportul cassarului despre starea casei.
4. Raportul bibliotecarului.
5. Exmiterea a 3 comisii de 3 membri pentru cenzurarea raportului făcut de secretar, cassar și bibliotecar.
6. Exmiterea unei comisii pentru înscrierea de membri noi și încassarea taxelor.
7. Raportul comisiunilor excrete.
8. Statorirea bugetului pe a. 1903.
9. Disertațiuni ce sunt a se înainta directorului cel puțin cu 24 ore înainte de adunare.
10. Alegerea alor doi delegați pentru adunarea generală a Asociațiunii.
11. Abzicerea actualului director și alegerea altui director.

12. Eventuale propuneri, verificarea procesului verbal și închiderea adunării.

La această adunare sunt invitați cu stimă toți membrii din despărțământ, cum și alți binevoitori și spriginitori ai culturii române.

Din ședința comitetului cercual al despărțământului VII. al Asociațiunii, ținută în Hațeg, la 30 Martie 1902.

Nicolau Nestor m. p., Ioan Munteanu m. p.,
dir. desp. secretar.

Mulțumită publică.

La fondul „Masa studenților“ dela gimnaziul public român gr.-or. din Brad au încurs următoarele daruri marinimoase.

I. Institutele de cred. și econ. „Albina“ 400 cor., „Corvineana“ 50 cor., „Parsimonia“ 20 coroane, „Mielul“ 10 coroane, „Bihoreana“ 10 cor., „Detunata“ 10 cor. 83 fil., „Auraria“ 40 cor., „Luceafărul“ 20 cor., „Arieșana“ 10 cor. și „Zarandeană“ 25 cor.

II. Biserica rom. gr.-or. din Socodor ca cunună eternă pe mormântul P. S. Sale Iosif Goldiș episcop al Aradului 30 cor.

Nicolae Crăciun, inv. pens. și soția sa Ana și Pavel Vraciu preot și soția sa Rafla din Stănița întru eterna amintire a părinților lor Avram Crăciun, preot și soția Eva, 20 cor.

Ioan Găldău din Ponorel cunună eternă pe mormântul fiicei sale Minerva 10 cor.

Petru Rimbaș, diacon și contabil și familia sa din Brad, ca cunună eternă pe mormântul tatălui seu Mihail Rimbaș senior din Hunedoara 10 cor.

Nicolau Coroiu, preot în Ponorel 2 cor. Marinimoșii dăruitori primească expresiunea profunde mulțămite.

Brad, la 12 Aprilie st. n. 1902.

Comisiunea administrativă.

BIBLIOGRAFIE.

Oficiul protopresbiterial gr.-or. atrage atențiunea preoției și învățătorilor tractuali la procurarea opurilor:

1. Metropolia Românilor ortodocși din Ungaria și Transilvania, studiu istoric de Dr. Ilarion Pușcariu, și
2. Drepturile și datorințele învățătorilor români traduse după Dr. Mihai Szabó, prin profesorul Eugen Zaslo. Ambele aceste opuri se află în deposit în canceraria oficiului protopresbiterial gr.-or. din Orăștie spre a se distribu preoților, învățătorilor și altor dotoritori cu prețurile originale.

Se caută pentru România:

trei pădurari supremi (gornici supremi) de pădure cu salarul următor:

600 lei anual, locuință, vacă cu lapte, cal de călărit, 12 heltr. grâu, 12 heltr. porumb, un porc de trei luni, anual și lemne de foc.

Amatorii, cari doresc a ocupa aceste posturi, trebuie să dovedească cu atestate în regulă, că sunt absolvenții unei școale de pădurărit, sau au o practică îndelungată în serviciul pădurilor, să se priceapă la cultivarea și plantarea lemnului, atât la cele rășinoase, cât și la cele frunzoase, primirea în serviciu hotărăște, dacă amatorii vor avea atestate bune și vor dovedi, că au avut și au o purtare morală și exemplară. Se cere ca amatorii să fie Români, sau cel puțin să cunoască limba română atât în scris, cât și verbal.

Cine caută atari locuri au a-și așterne atestatele la Redacția »Gazeta Transilvaniei« sub literale „R. N.“ Brassó, Piața-mare Nr. 30

21—1902. kir. végrh. sz.

ÁRVERÉSI HIRDETÉMÉNY

Alólirott kir. bírósági végrehajtó, az 1881. évi LX. t.-cz. 102. és 120. §§-ai értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a szászvárosi kir. járásbírósnak 1902. évi V. 2. számú végzése folytán, Dr. Muntean Aurel szászvárosi ügyvéd által képviselt Neurath Károly bécsi czég valamint a többi alap és felülfoglaltatott javára, Zesevits Alajos és neje Emilia szászvárosi lakosok elleni 244 kor. 28 fill. tőke, 92 kor. 19 fill. 1901. évi október hó 16-tól és 152 kor. 19 fill. után 1901. évi november hó 17-től járó 6% kamatai és 54 kor. 04 fill. eddigi és 7 kor. ezuttali árverés kitűzetési költségek erejéig kielégítésként felülfoglalt és 1531 koronára becsült különféle butorok, órák, China ezüstneműek és tűzmentes pénzár birói árverésen el fognak adatni.

Mely árverésnek a szászvárosi kir. járásbírósnak 1902. évi V. 2/2. sz. végzése folytán, a helyszínen vagyis Szászvárosban adások lakásán és üzletükben leendő eszközlésére határidőül kitűzetik 1902. évi április hó 26. napjának délutáni 2 órája, a midőn is a fentti ingók esetleg becsáron alól is azonban csakis készpénz mellett fognak eladatni.

A befolyandó vételár pedig birói letétbe fog helyeztetni.

Kelt Szászvárosban, 1902. márczius 26-án.

Rácz Árpád,
kir. bir. végrehajtó.

„D A C I A“

institut de credit și economii, societate pe acții.

Reședința societății: Orăștie (Szászváros, Broos).

Birourile societății se află în casele proprii:
(Strada Berăriei nr. 12 lângă posta regească).

Capital social 100.000 cor.

Operațiunile societății sunt:

A) primește depuneri spre fructificare.

a) depuneri fără anunț până la 100 cor. 5 1/2 %.

b) depuneri mai însemnate cu anunț de un an cu 6 %.

c) depuneri făcute de biserici, școale, corporațiuni culturale ori cu scop de binefacere cu 6 %.

Contribuția erarială pentru sumele depuse se plătește prin institut.

Regulamentul special pentru depuneri se cuprinde în libelul de depuneri.

Depuneri, ridicări și anunțări se pot face și prin postă și se rezolvă fără întârziere.

B) Acoardă credite personale pe lângă cambii sau obligații cu cavenți.

C) Acoardă împrumuturi pe efecte.

D) Acoardă împrumuturi pe lângă siguranță ipototecară.

E) Institue ramul de amanetare pe aurituri, argintării, pe lângă dispozițiile legale existente, procurându-și concesiunea forului competent.

F) Cumpără și vinde efecte publice, pe cari în cas de lipsă le poate lombarda.

G) Cumpără și vinde realități.

H) Cumpără și vinde ori-ce lucruri mobile.

I) Tot felul de întreprinderi comerciale și economice, în societate cu alții ori singură.

K) Finanțează patente.

L) Arândează și exarândează realități și alte drepturi și întreprinderi de tot soiul.

Directiunea.

„Minerva“ inst. tipogr., societate pe acții

in Orăștie Szászváros.

Opuri ———

Bilete de log. ———

Broșuri ———

Circulare ———

Bil. de vizită ———

Invitări ———

Bilanțuri ———

Acții ———

Cap. de epist. ———

Placate ———

Ord. de dans ———

Adrese ———

Compturi ———

Note ———

Freț Curent. ———

Anunțuri ———

Registre ———

Imprimate ———

Couverte ———

Bilete de cun. ———

Etc. etc. etc. ———

Există deja de 14 ani și este pro-
văzută cu tot felul de material
necesar, ca ori-care altă tipografie.

Institutul Tipografic

„Minerva“

pe lângă că efectuește ori-ce co-
mande repede și cu prețuri mode-
rate, se îngrijește totodată ca toate
acelea să fie estetic lucrate și
fără erori.

Până de present se bucură de sprigi-
nului celor mai îndepărtate orașe. Dovadă
aceasta despre promptitudinea și
acurateța cu care efectuește ori-ce
lucrare.

Ca unica tipografie românească în
acest mare comitat, se roagă de bine-
voitorul sprigin al celorlalte institute
rom., precum și al privaților.

